

kvi roke zavezujejo. Želeti je, da „Gospod.“ razpravlja in tehtno pojasnjuje sklepe dunajskega zbora in skuša, slovenski „inteligenciji“ pokazati, da slednjič le narodnosti in narodnemu blagru škoduje, kdor se kat. načelom vstavlja in jo z nemškimi liberalci maha. Kdor pravi A, mora reči tudi B. Kdor je z nemškimi liberalci sklepal šolske postavbe, mora tudi molčati k strašanskim stroškom, ki se vsled teh postav za šole izmetavajo. — Dokler pa tega prepričanja ni, je vse drugo „fauler Friede“, iz katerega navadno le še hujski boj nastane. Rekoh!

Dr. J. Uлага.

Priporočba izvrstno vrlega cerkvenega lista.

„Theologisch-praktische Quartal-Schrift“ se cerkveni časnik, katerega že 28 let v četrletnih zvezkih 8—9 pol obsegajočih izdajajo profesorji bogoslovja v Linzu s pomočjo nekterih drugih bogoslovskih pisateljev. Kakor iz letošnjih 2 že izišlih zvezkov vidimo, razpravljajo se v tem časniku posebno djanska (praktična) vprašanja iz uravne, liturgike in cerkvenega (najbolj zakonskega) prava v prosti in ugodni pisavi pa po znanstvenem načinu. Poseben ozir se jemlje na času primerna bogoslovska vprašanja in težavne slučaje, ki se duhovniku dendenes vtegnejo pripetiti v dušnem pastirstvu. Po spričevanju Linškega mil. škofa je v njihovi škofiji ta časnik že veliko storil, da so se pravi nazori v bogoslovskih vedah bolje razširili in vtrdili, da so se dušni pastirji v težavnih slučajih pravilno obnašali, da se imenitniši dogodki v kat. Cerkvi dostojno cenili, in da se je marljivost in ljubezen do bogoslovskih nauk med duhovništvom gojila, sploh ta časnik je veliko storil tudi za najsvetejše cerkvene koristi. Za to bi na ta časnik s temi besedami radi opozorili tudi slovenske duhovnike. Celoletna naročnina 3 fl. 50 kr. se pošilja na: Redaktion der Quartalschrift in Linz. Harachstrasse Nr. 9.

Gospodarske stvari.

Gozdom škodljive živali.

Gozdom škodljive živali delimo v tri vrste ali rede, v ktere štejemo: 1. Sesavce ali doživne živali. 2. Ptice. 3. Žuželke. Med prve, to je med škodljive sesavce štejemo: a) Vkrótene ali domače živali. b) Divje lovne živali. c) Druge v gozdu živeče ne lovne živali.

A. Domača živina, ki se čestokrat v gozde na pašo goni, kakor: goveda, ovce, koze, konji in prešiči, objedajo brstje, mlado listje, in ogrizujejo mladike. Tudi poškodovajo korenine, pobirajo drevesno seme in mnogokrat, kedar se drenjajo, predirajo skozi nasajeno lesovje, lomijo in podirajo šibasto drevje; pa tudi po brežinah in klancih napravijo mnogo škode ter rušijo zemljo, vlačno in vežljivo prst tlačijo in teptajo, lahko

suho pa razvlačijo. Velikost škode se ravna vselej po plemenu živine, po plemenu lesovja, po starosti, večji ali manjši goščavi, po gozdnej legi, in potem, ali se živina delji ali manj časa v gozde na pašo goni — in kakošno je vreme ob času paše. Med vso domačo živino so koze gozdom še najbolj škodljive. Zarad tega se je pa tudi že po starih postavah ostro prepovedalo, da se koze po gozdih pasti ne smejo. Koze že po naravi veliko raji segajo po sočnatih listju, brstju, koži in mladovju, nego pa po zelišču in travi; — vrh tega imajo sposobnost, da plezajo po rebrih in strminah spenjaje se na mlada drevesca, katerim mnogokrat, ako je le morajo doseči, najlepše vršiče popolnoma oglodajo. Konji se navadno bolj po redko in v veliko manjem številu pasejo po gozdih. — Trave, ki raste na rahlih gozdnih tleh, nimajo radi ter ogrizujejo najraje listje in mehke mladike gozdnega drevja, ki stoji na trdih tleh in ob potih in ga tudi na visokost lahko dosežejo. Razn tega poškodujejo z močnimi podkovami mnogo korenin, ki se plazijo blizu površja, pohodijo mladovje, rahljajo peščeno suho zemljo, vlažno in vežljivo pa tlačijo in poteptavajo. Goveda si iščejo večidel travnih in okusnih zelišč, pa tudi sočnate mladike gozdnega lesovja prav rade odjedajo. Dostikrat se primeri, da napadajo celo odrasčeno in debelo preklolino, jo pritisnejo na tla in jej objedajo lepe zelene vrhove. Kedar jo komarji napadejo, dirja kar more po gozdih sem ter tje in poškoduje mnogo mladega lesovja. Glede na veliko težo debelega trupla naredi tudi s svojimi ostrimi parkli na suhej, lahkej ali vlažnej zemlji enako škodo, kakor konji. Ovce objedajo v mladih gozdih drevje in kožo. Ako se jih mnogo in po večkrat v en gozdni oddelek požene, stlačijo in zrahljajo zemljo ter delajo tudi na ta način škodo ali kvar. Prešiči pobirajo drevesno seme, rujejo mlado lesovje, poškodovajo korenine, vrh tega pa tudi objedavajo listje in mladike. V hrastovih gozdih prerivajo zemljo iskaje si koreninice še le komaj pognalega lesovja, ki jih prav hlastno požirajo in mlado lesovje popolnoma zadušijo. Brez dvombe je pa koza v vsakem obziru najnevarnejša žival za gozde, ker se iz črede večkrat izmuza in hitro v ograjene gaje in zarejališča vhaja. V gozdih, ki so s preklatin ali šibastim drevjem gosto zasejani, napravi goveda več škode nego ovce, sečnim gozdom so pa zopet ovce mnogo bolj škodljive nego goveda. Ako se na mlade gozde, ki še niso toliko odrasli, da bi jih živina ne mogla objedati, marljivo in nepresledno pazi in gleda ter se tudi primerno ogradí, živina gotovo ne bo mogla škodovati. Pomniti je treba, da se pašna živina vsakega lesovja enako rada ne polasti in da tudi poškodovanje ni vsakemu drevju enako nevarno. Listnato drevje je pašni živini bolj podvrženo, nego šilovina, ktero živina le takrat napade, kedar ji prvega manjkuje. Vsako poškodovanje pa ima do šilevine več škodljivega vpliva,

nego do listnatega drevja, kajti šilovina nima one zmožnosti, kakor listnato drevje, da bi izgubljene veje ali izpokvarene dele zopet nadomestila. Borovje, ako se v mladosti le nekoliko rani ali poškoduje, postane za ves poznejši čas kruljevo in pokvarjeno, a ne tako drugo šilovje. — Tudi naredi težka živina v smrekovih gozdih zaradi pri vrhu čepečih korenin veliko več škode nego v listnatih gozdih. Pašna živina sega posebno rada po listju, brstju in sočnatih mladikah, koje ima rudeča bukev, beli gaber, jesen, hrast, brst, javor. A konji in ovce objedajo najraje mlado hrastovo perje. Trepetlike in lipe živina nima rada, jelše in breze se pa le malo kedaj dotakne. Od šilovnatega drevja živina le mlade mladike odjeda, a šestokrat tudi igle prav rada obira. Pozneje pa objeda, najraje mecesen, ki ima zmirom tenke in mehke igle. A smreke zaradi njenih bolj trdnih igelj ne obira nikoli tako rada. Kolikor bolj je pašna živina na vživanje lesnih rastlin navajena, toliko bolj škode bo naredila v gozdu. V redkih gozdih, v katerih se zavoljo primerne ozračja mnogo drugega rastlinstva nahaja, bo lesovje manj napadalo, nego v gosto stoječih gozdih, v katerih se razun lesovja le malo druge živinske piče najde in je živina primorana lesovje obirati, da si lakot tolaži. Ako so pašni gozdi daleč od živinskih hlevov in je pot do pašnikov v gorovje težavna, toliko bolj lačna postane. To se ve, da ko pride potem v gozde, tudi lesovje napada in tudi živeža tolikanj več potrebuje, kolikor bolj se je med potom strudila in spehala. — Posebno velike škode naredi živina po pašnikih na rebrih ali klancih, ker ruši izrahljeno zemljo, pa tudi vršičevje nižje stoječega drevja toliko lažje dosega in objeda. V gozdih, v katerih se nahaja prebiralno gospodarstvo in je staro in mlado drevje neredno namešano, t. j. pod starejšim lesom prirastuje zmirom mlajše lesovje, katero se ne more primerno ograditi, je škoda, ki jo dela pašna živina, še največja. Zaradi tega se je pa tudi redno posekovanje gozdnega drevja že v prejšnjih časih vravalo. V nizkih gozdih, pri katerih se ne gleda na to, da bi se močno in trdno drevje izredilo, ni škoda tako velika, ako živina objeda mladovje, kajti poškodovano mladovje se lahko zopet nadomesti, ampak škoda v takih gozdih obstoji le v tem, da živina mnogo iz porobkov in korenin pognalega mladja pohodi in pokonča. V nizkih gozdih je živinska paša posebno škodljiva takrat, ako mlada drevesca še niso toliko odrasla, da bi živina z svojim gobcem mladja doseči ali pa pohoditi ne mogla. V odraslih gozdih pa živina ne deladruge škode, kakor k večjemu to, da zemljo potepta in tenke drevesne korenine poškoduje. V namešanih ali zloženih gozdih se nahaja poleg škode, kakoršno smo že pri nizkih gozdih omenili, še to, da tudi mnogo semenjakov, to je takega drevja, ki si ga pridržujemo za prihodnje seme, pod zgubo pride. Ako se živina prezgodaj v spom-

ladi, t. j. preden trava poganja, ali pa zmirom na en kraj v gozd na pašo žene, da omuljena trava nima toliko časa, da bi se porasla, takrat je gozdno lesovje pred živinskim gobcem še v največji nevarnosti. Tudi je škoda tolikanj večja, kolikor bolj se živina pase ob deževnem vremenu, ko jej drevesno listje mnogo bolj diši, nego trava.

Za odvrnjenje škode, ki jo dela pašna živina po gozdih, imamo sledeča sredstva: 1. Mlade hoste ali logi naj se primerno ograde. Koliko časa se morajo ograje pustiti, to se ne da na tanko določiti, kajti to zavisi od kakovosti lesovja, gozdnega gospodarstva, gozdne lege, zemlje, kakor tudi od krajevnih in podnebnih razmer dotičnega gozda. Gotovo pa je, da morajo gozdih pred pašno živino toliko časa zavarovani biti, dokler drevje živinskemu gobcu ne odraste, to je, da živina ne more drevesnega vršičevja doseči, pa tudi mladovja ne pohoditi. Pri vsih ograjenih gozdi naj se postavi še kako posebno znamenje, da se pastirji po njem ravnati vedo. 2. Zasebna in posamezna paša po gozdih naj se ostro prepove, če je tudi potem nadzorovanje živine toliko bolj težavno. Živina se mora v eno samo čredo zediniti, ktere se po obilnosti glav in drugih okoliščinah tudi primerno število zanesljivih pastirjev doda, da se živina tem lažje nadzoruje in se ne more tako lahko odtegniti od črede in v ograjene prostore vhajati. Vsled tega se ne smejo taki pastirji v službo jemati, od katerih je znano, da so zanikerni, malovredni, pa tudi za lesovje škodljive osebe. — Pri vsaki čredi se nahajajo živinčeta, posebno stareje krave, ki iz črede rade izmuzajo in si dobre paše po zarejalih in sečih iščejo. Takej kočljivej in izbirljivej živini se mora zvonec navezati. Črede se ne smejo nikoli pred solnčnim vzhodom na pašo gnati in ravno tako morajo pred solnčnim zahodom zapustiti, kajti največja škoda se dela gozdom, če se živina po noči pase, ker se v takem položaju ne more na živino primerno gledati in paziti. 4. Poti, ob katerih se živina na pašo goni, kakor tudi za počitek odmenjeni prostori ne smejo nikdar preblizu ali še celo naravnost skoz mlade hoste, ki živina lahko poškoduje, napeljani biti, marveč se morajo poti, čeravno po ovinkih, vselej skoz stareje gozde napeljati. 5. Pomniti je treba, da se ne sme nikoli toliko živine na pašo gnati, da bi jej potrebnega živeža pomanjkovalo, kajti ako živina nima dovolj paše, ločila se bo kmalu mladega lesovja, da si lakot potolaži. 6. V spomladi naj se živina še le takrat na pašo goni, ko so trave in zelišča toliko dorasla, da živini primeren živež dajejo, to je pa navadno še le meseca maja. Kakor hitro so se trave posušile in se zima približuje, se mora živinska paša vstaviti; to je navadno proti koncu meseca oktobra. 7. Če je zemlja po gozdih težka in veljiva, naj se po takih krajih živina ob mokrem vremenu ne pase; na mehko in rahlo zemljo se naj živina le ob vlažnem vremenu požene. (Konec prih.)

M. Dobro domačo mijilo, žajfa. Mijila se v vsakem gospodarstvu leto in dan precejšnja množina potroši, za kar gre precej krajcarjev k štacunarju. Da si donia napravimo dobrega mijila, vzame se na 46 litrov deževnice ali potočnice 6 kilo sode. Kilo sode pride na 36 krajev; temu se pridene 5—6 kilov svinjske masti ali pa maščobe, ki se je iz kosti, ktere pri domačih potrebah v gospodarstvu odpadajo, izkuha. Temu se še pridene 4½ kilo govejega loja. Vse te snovi se nad ognjem raztopé in vedno dobro mešajo, dokler, da zavró. Ko se je to zgodilo, se cela zmes pokrije in skoz noč stati pusti. Drugi dan se zopet vse 2 uri kuha, pa le bolj na malem ognju, med tem, ko se še 1—1½ litra vode prilije. Na to se zajeme te tekočine v kupico, da se vidi ali je godna ali ne. Ako se strdi, je mijilo dobro. Ako bi pa tekoča ostala se ji mora še ½—1 kilo loja z 7—14 litri vode in 28 dekagramov navadne soli pridjati. Če bi se pokazalo, da je zmes premastna, pridene se ji še nekaj sode. More se to mijilo tudi samo iz loja narediti; le se potem na 46 litrov vode vzame 6 kilov sode in 9½ kila loja. Prva in druga zmes daje navadno po 16½—18 kilov mijila.

M. Vrednost kurjega gnoja. Kurji gnoj je skoraj tako močen in dober, kakor peruanski guano. Le več vode ima v sebi. Gnojenje pospešuje rast pri vseh poljskih sadežih na čudovit način. Zato bi se ne smelo zamujati v hlevih tla z gipsum ali malcem potroševati. Kjer malca ni, dobra je tudi suha prst. Izrajtali so, da kokoš v enem letu blizo 10 kilov gnoja naredi v hlevu. Zato je že kmetovavčevega truda vredno, da tudi kurjevemu gnoju svojo paznost podaja. Z gnojem od 80 kokoši se pognoji hektar zemljišča.

M. Kako živini izleciti ali zaceliti rane. Z pomočjo sledečega ravnanja, tako piše izkušen živinorejec, sem že mnogokrat najhujše rane v prav kratkem času zacelil. Rana se najprej z čisto vodo izpere. Na to se pomaže s tekočino, ki obstoji na pol iz mirine na pol pa iz arnikine tinkture in sicer vsaki dan po dvakrat. Po vsakem izpiranju se rana poštopa z prahom, ki se naredi iz treh delov stolčenega modrega vitrijola, iz jednega dela galuna in stolčenega navadnega sladkorja. Ta zmes mora biti nekaj modrikaste barve. S temi sredstvi so se dostikrat že dale rane zaceliti, zaradi katerih so se živali že imele klati in sicer v prav kratkem času.

Državno podpora drevesnicam si lahko pri-skrbijo srenje, ako do 15. julija t. l. pismeno in postavljenim pogodbam primerno poprosijo pri centralnem odboru štajerske kmetijske družbe v Gradcu. (Central-Ausschuss der steierm. Landwirtschafts-Gesellschaft in Graz.)

Sejmovi. 20. junija Gornja Radgona, Vitanje; 21. junija sv. Tomaž pri Veliki nedelji, Studenci

nad Mariborom; 22. junija sv. Juri na južni železnici, Sevnica, Šoštanj.

Dopisi.

Iz Maribora. (Družba rokodelcev) je slavila 50letnico škofovanja Pija IX. v nedeljo, 10. t. m. zvečer. Soba bila je s podobo sv. Očeta primerno okinčana; družbenikov bilo je navzočih okoli 50. Milostljivi knez in škof so nas počastili ter v daljšem govoru razlagali, kako se pač spodobi, da po vsem katoliškem svetu verni to svečanost obhajajo: Sv. Oče so kot višji poglavar Cerkve v 31 letih več opravili za katoliško stvar, kakor se je popred v 100 ali še več letih zgodilo. Povedali so nam tudi, koliko so sv. Oče po vseh delih sveta in v posameznih državah za razširjanje šv. Cerkve storili, ter povdarjali, da ne samo cerkvena, ampak tudi občna zgodovina mora pričati, da vladovanje sedanjega papeža Pija IX. je med vsemi najimenitnejše. V sedanjih časih nam rokodelcem pač dobro dene, da slišimo tudi o razširjanju in o vspešnem delovanju sv. Cerkve kaj veselega, ker večidel se govori le zoper Cerkvo, zoper papeža itd. Zato smo celo uro pazljivo poslušali tehtni govor svojega višjega pastirja ter svojo ljubezen do sv. Očeta ročno razodeli s tem, da smo navdušeni „himno papeževu“ zapeli. Izrekamo zatorej rokodelci mariborskega mesta presrečno zahvalo milostlj. knezu za ljubezen in trud do naše družbe, posebno hvaležni pa smo tudi svojemu dragemu voditelju preč. gosp. profesorju Kovačiču, ki nam vselej v važnih trenutkih primerno veselico preskrbijo. Bog povrni!

Od sv. Lenarta pri Veliki nedelji. Tudi pri nas smo kolikor mogoče slovesno obhajali jubilej sv. Očeta Pija IX. Zato smo tem bolj nevoljni na ljudi, kateri so blagi den 3. junija skrunili. Gostilničar v Pogorci, g. Janez Nemec, je nastavlil muziko in tako privabil veliko mladih ljudi na kratek čas, ki se je naposled sprevrgel v strašen pretep. Na svojo nesrečo dojdejo blizu tepeža 3 mirni prijatelji. Brž jih zagleda eden razsajajočih Turkov in hipoma plane nad nje ter jih z kolom strašno potolče. Prvemu, po imenu Franc Jirgee, je glavo razbil, da je reva v 28 urah po velikih bolečinah umrl. Druga dva, namreč Martin Podplatnik in Janez Bezjak, sta hudo ranjena. Morivec in razsajavec je star grešnik, po imenu Franc Leben. Ta hudobnež je že enega človeka ubil in je zaradi tega bil 3 mesence zaprt. Sedaj bo menda enkrat vendar več zaslužil. Če ga ne mislijo obesti, pa ga naj pošljejo Rusom, da bo pomagal divje musulmane pobijati!

Iz št. Lenartskega okraja v sloven. goricah Prebivalci tega okraja smo že mnogo denarjev znosili v trg sv. Lenarta od tistega časa, kar so gosposke iz gradov tje postavili. Ali največ jih menda sedaj ondi posejemo, odkar sta tam 2 advokata. Tožbam in plačilom ni konca ne kraja,